

ÉRTELEMGAZDAG TANULÁS A HAZAI ISKOLÁKBAN

Habók Anita

SZTE, BTK, Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: tanulási szokások, tanulási stratégiák, memorizálás

Az értelemgazdag tanulás fogalma az 1960-as években került először a kutatók figyelmének középpontjába. Ausubel elméleti alapjai azóta is meghatározzák a fogalom értelmezésének főbb irányvonalait. Az értelem nélküli és az értelemgazdag tanulás a recepció és a felfedezés révén jellemzik a tanulás minőségét. Értelemgazdag tanulás akkor történik, ha a tanuló a már meglévő ismereteivel kapcsolatba tudja hozni az új információkat, összefüggéseket fedez fel és ezáltal kognitív struktúrája is bővül. Az iskolai oktatásban arra kellene ösztönözni a tanulókat, hogy a tananyag szó szerinti megtanulásával, memorizálásával szakítva a tananyag főbb gondolatait, kulcsfogalmai tárják fel, előzetes tudásukat aktiválva az új információt az előzetes tudásukhoz kössék. Szükség van ugyan az iskolai tanulásban és a mindennapi életben ismeretek szó szerinti elsajátítására, de ezen ismeretek nem kerülhetnek túlsúlyba, valamint a szó szerinti tanulás során is az ismeretszervezés tekintetében értelemgazdag összefüggéseket kell feltárni, sokoldalú kapcsolatokat kiépíteni. Ha az információfeldolgozás csak felszínesen történik meg, akkor nem kerülnek át az információk a hosszú távú memóriába, ezzel hosszú távú felidézhetőségük sem valósulhat meg.

A pedagógusok feladata a tanulók tanulásra való megtanítása, azok felnőttként önállóan is képessé válnak az élethosszig tartó tanulásra. Ennek megvalósítására az iskolai munkában olyan tankönyvekre, módszertani útmutatókra és segédanyagokra van szükség, amelyek a tantárgyak közötti transzferre hangsúlyt helyeznek, a tananyagot több oldalról körbejárják, magyarázzák és a különböző tanulási stílusú tanulók igényeihez igazodnak.

A magyar tanulók teljesítménye elmarad a nemzetközi vizsgálatok eredményei szerint az élvonaltól, s ennek egyik oka a tanulási stratégiákkal, szokásokkal függ össze. Az előadás célja azon pontok feltárása, amelyek a tanulóink tanulási szokásait befolyásolják. A PISA 2000 vizsgálat a tanulási szokásokról, a tanulók jellemzőiről összeállított kérdőívében is megjelentek az értelemgazdag tanulás vizsgálatára irányuló kérdések. A tanulási stratégiákon belül az elaborációs stratégiák, memorizáló stratégiák, kontrollstratégiák vizsgálatára került sor. A PISA kérdőívet felhasználva az MTA–SZTE Képességekutató Csoportja, valamint az SZTE Oktatásméлет Kutatócsoportja 2005-ös vizsgálati eredményei alapján mutatom be a hazai helyzetet az értelemgazdag tanulás szemszögéből, rávilágítok arra, hogy tanulóink milyen mértékben kötik össze előzetes ismereteiket az új információkkal, milyen gyakran használják a memorizálást, ellenőrzik-e a tanulás végén, hogy a szövegben lévő lényeges gondolatokat megjegyezték-e.